

Respons

Aserbajdsjan: Kvinners stilling

Problemstilling/spørsmål:

- Hvordan er kvinners formelle og reelle rettigheter i familien og i samfunnet for øvrig?
- I hvilken grad er kvinner utsatt for vold?
- Finnes det krisesenter?
- ”Trafficking”.

Formelle rettigheter og reell situasjon

Konstitusjonen garanterer like rettigheter for alle innbyggerne i Aserbajdsjan. Paragraf 25 setter eksplisitt forbud mot enhver form for diskriminering på grunnlag av kjønn (Constitution 1995). Novella Jafaroglu, lederen av ”Association for the Protection of Women’s Rights”, viser til at: “There are perfect laws on gender equality in Azerbaijan, but they are not properly implementet.” (Abbasov 2008). Sosial diskriminering av kvinner er et problem i Aserbajdsjan (U.S. Department of State 2009). Etnisk tilhørighet og familienavn blir videreført ut fra mannens status. Mange velger abort for å unngå å få et jentebarn. Kvinner som får jentebarn kan miste sosial status, og noen menn velger å skille seg dersom kona ikke føder guttebarn. I gruppa 0–19 år er det 110 000 færre jenter enn gutter (The Center ”Women and Modern World”, LGBT Organization Labrys & Sexual Rights Initiative 2009). Aserbajdsjan er et mannsdominert samfunn (Abbasov 2008).

Samfunnsliv

Det er fremdeles kontroversielt med deltakelse fra kvinner i det **offentlige liv**, ifølge Stimul Network (møte i Baku, november 2009). Bare elleve prosent av medlemmene i parlamentet er kvinner. Svært få kvinner har høye stillinger i staten, bare en av over 80 ledere i regionsadministrasjonene er kvinner. Det er ingen kvinnelige regjeringsmedlemmer, og det er få kvinner i ledende stillinger i forretningslivet (Abbasov 2007). Kvinneaktivister hevder at det er en nedgang i andelen kvinnelige ledere, og at dette indikerer at Aserbajdsjan er på vei tilbake til en mer mannsdominert kultur (Abbasov 2008). Kvinner utgjør majoriteten av **arbeidsstyrken** i landet (The Center ”Women and Modern World” et al. 2009). Dette er en

Respons Aserbajdsjan: Kvinners stilling

konsekvens av at mange menn, anslagsvis rundt en million, arbeider utenlands. Det skyldes den vanskelige økonomiske situasjonen i Aserbajdsjan.

Det er færre problemer og lettere for kvinnene i Baku enn ellers i landet å delta i det offentlige liv og i arbeidslivet, ifølge Stimul Network. Dersom en kvinne fra landsbygda får sin utdanning i Baku, drar hun neppe tilbake. Aserbajdsjan er blitt mer vestlig orientert de senere årene, men ligger mellom øst og vest (møte i Baku, november 2009).

Det er ikke rapportert om begrensninger i **kvinneres frihet til å bevege seg** hvor de vil og til å kle seg som de selv vil (SIGI u.å.).

Kvinner har samme formelle rettigheter som menn i forhold til **eiendomsrett** (SIGI u.å.). Tradisjonelle normer og begrenset økonomisk utvikling gjør at kvinner i praksis blir møtt med restriksjoner i det økonomiske liv (U.S. Department of State 2009).

Familieliv

Dersom foreldrene ikke er gift, blir **farskap** slått fast etter søknad fra begge foreldrene. Dersom "far" ikke vedkjenner seg farskapet kan moren likevel søke om å få farskapet fastslått (Reunite International Child Abduction Centre 2005).

Foreldrene har de samme rettighetene og pliktene med hensyn til **foreldreansvar** (SIGI u.å.). Dette framgår av familielovens paragraf 56 til 61 (Family Code 2002). Men Aserbajdsjan er et mannsdominert samfunn, tradisjoner og normer gjør at mannen i praksis har en overordnet stilling i familien. Mannen er familiens overhode og han kontrollerer alle sider ved familien. Kvinnen forventes å få samtykke fra sin mann før viktige avgjørelser skal taes (SIGI u.å.).

Ved **skilsmisse** skal foreldrene sammen avgjøre hvem som skal ha omsorgen for barna. Dersom foreldrene ikke blir enige, skal retten ta avgjørelsen ut fra barnets beste. Foreldrene skal ikke bli forhindret fra å ha kontakt med sine barn, med mindre dette er til barnets beste. Det er bare domstolen som kan begrense en forelders rett til kontakt med sitt barn (Reunite International Child Abduction Centre 2005).

En mindreårig kan reise utenlands etter å ha blitt skrevet inn i passet til en av foreldrene eller en annen omsorgsperson. En av foreldrene kan ikke ta med en mindreårig ut av landet uten skriftlig (notoriseret) samtykke fra den andre forelder (Reunite International Child Abduction Centre 2005).

Loven om **arv** gjenspeiler at ektefellene skal behandles likt. Den sikrer at gjenlevende ektefelle skal ha like stor del av boet som avdødes barn og foreldre. Uavhengig av hva den avdøde måtte ha ønsket, så er den gjenlevende sikret minst halvparten av det vedkommende ellers ville hatt krav på dersom det ikke hadde foreligget et testament (SIGI u.å.).

Praksisen med at en enke skal gifte seg med en person fra sin avdøde manns slekt, er praktisk talt ukjent i Aserbajdsjan. Enker står fritt til å avgjøre om de vil gifte seg på nytt, og eventuelt med hvem (SIGI u.å.).

Vold mot kvinner

Det foreligger ikke bevis for at **kjønnslemlestelse** foregår i Aserbajdsjan (SIGI u.å.).

I 2007 ble det anmeldt 86 tilfeller av **voldtekt** (U.S. Department of State 2009). Men mange unnlater å anmelde voldtekt på grunn av frykt og skam. Det er også en langdryg og

Respons Aserbajdsjan: Kvinneres stilling

ydmykende prosess å ta saken gjennom rettsapparatet. Den høye graden av korrupsjon i politiet og blant dommerne gjør ikke situasjonen lettere. Senteret "Woman and Modern World" hevder at mange familier forsøker å dekke over at et familiemedlem har blitt utsatt for voldtekt. En enslig kvinne kan bli tilbudt å gifte seg med overgriperen (The Center "Women and Modern World" et al. 2009).

Vold mot kvinner i hjemmet regnes som et stort problem i Aserbajdsjan (Council of Europe u.å.). Dette gjelder særlig på landsbygda (SIGI u.å.). Kvinner utenfor Baku blir møtt med mer konservative muslimske holdninger og er mer utsatt for vold og diskriminering enn det de i hovedstaden er (Abbasov 2008). Vold mot kvinner i hjemmet skyldes en arv fra fortiden, der kvinnen blant annet ikke skal kreve for mye, ifølge Stimul Network (møte i Baku, november 2009).

Et uoffisielt **krisesenter** har åpnet i Baku (SIGI u.å.). Det drives av "Institute for Peace and Democracy" (IPD). Ifølge lederen for senteret, Leyla Yunus, har 8000 kvinner vært innom stedet i perioden 2001–2009 (Yunus, møte i Baku november 2009). Her kan ofre for vold få gratis medisinsk, psykologisk og juridisk hjelp. Senteret mottar støtte fra utenlandske donorer. Det er ingen statlig støttede program for ofre for voldtekt og vold i hjemmet (U.S. Department of State 2009). Kvinners muligheter til å få rettslig beskyttelse etter å ha vært utsatt for vold i hjemmet er begrenset (Utrikesdepartementet 2008). Vold i hjemmet blir fort sett på som et familieanliggende.

"Trafficking"

"Trafficking" regnes også som et større problem (UN General Assembly 2009). Det er "trafficking" til, fra og innen landet (U.S. Department of State 2008). Prostitusjon, som regnes som en forseelse, er et stort problem, særlig i Baku. I oktober 2006 ble det åpnet et korttidssenter for ofre for "trafficking". Senteret er dårlig utstyrt med hensyn til å gi adekvat behandling og assistanse (U.S. Department of State 2009).

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

Skriftlige kilder

- Abbasov, Shahin (2008, 11. februar). Dangerous Divide. *Transition Online*. Tilgjengelig fra <http://www.tol.org/client/article/19349-dangerous-divide.html> [lastet ned 16. februar 2010]
- Abbasov, Shahin (2007, 19. desember). Justice for all. *Transition Online*. Tilgjengelig fra <http://www.tol.cz/look/TOL/article.tpl?IdLanguage=1&IdPublication=4&NrIssue=249&NrSection=3&NrArticle=19249&search=search&SearchKeywords=justice+for+all+abbasov&SearchMode=on&SearchLevel=0> [lastet ned 10. november 2009]

Respons Aserbajdsjan: Kvinners stilling

- The Center “Women and Modern World”, LGBT Organization Labrys & Sexual Rights Initiative (2009, februar). *Report on Azerbaijan. Fourth Round of the Universal Periodic Review – February 2009*. Tilgjengelig fra http://www.upr-info.org/IMG/pdf/WMW_AZE_UPR_S4_2009_WomenandModernWorld_et al JOIN_T_upr.pdf [lastet ned 8. januar 2009]
- [Constitution] (1995, 12. november). *Constitution of the Azerbaijan Republic*. Baku: Milli Majlis. Tilgjengelig fra <http://www.un-az.org/doc/constitution.doc> [lastet ned 10. november 2009]
- Council of Europe (u.å.). *Stop domestic violence against women. Final report of the Republic of Azerbaijan on the Council of Europe Campaign to Combat Violence against Women, including Domestic Violence*. Strasbourg: Council of Europe. Tilgjengelig fra http://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/countryinformationpage/s/azerbaijan/NationalReport_en.asp [lastet ned 10. november 2009]
- [Family Code] (2002, 22. oktober). *Family Code of Azerbaijan Republic (excerpts)*. Baku: Milli Majlis. Tilgjengelig fra http://gender-az.org/index_en.shtml?id_doc=93 [lastet ned 16. februar 2010]

Hele loven er tilgjengelig på aserisk fra <http://www.e-ganun.az/?internal=view&docid=10&doctype=1> [lastet ned 16. februar 2010]

- Reunite International Child Abduction Centre (2005, 1. september). *Azerbaijan*. Leicester, UK: Reunite International Child Abduction Centre. Tilgjengelig fra <http://www.reunite.org/edit/files/Islamic%20Resource/Azerbaijan%20Text.pdf> [lastet ned 10. november 2009]

Dette er et sammendrag av utvalgte aserbajdsjanske lover oversatt til engelsk for Reunite International Child Abduction Centre.

- SIGI, dvs. Social Institutions & Gender Index (u.å.). *Gender Equality and Social Institutions in Azerbaijan*. Paris: SIGI. Tilgjengelig fra <http://genderindex.org/country/azerbaijan> [lastet ned 10. november 2009]
- UN General Assembly (2009, 24. juli). *Azerbaijan, despite conflict, has put in place range of measures to achieve gender equality, delegation from capital tells women’s anti-discrimination committee*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra <http://www.un.org/News/Press/docs/2009/wom1744.doc.htm> [lastet ned 10. november 2009]
- U.S. Department of State (2009, 25. februar). *2008 Human Rights Report: Azerbaijan*. Washington, DC: U. S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/eur/119068.htm> [lastet ned 10. november 2009]
- U.S. Department of State Trafficking report (2008, juni). *Trafficking in persons report 2008*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008/> [lastet ned 10. november 2009]
- Utrikesdepartementet (2008). *Mänskliga rättigheter i Azerbajdzjan 2007*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra

http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/080325/5daaad2d0a073ee259a195cc4a749a74/Azerbajdzjan.pdf [lastet ned 10. november 2009]

Muntlige kilder

- Stimul Network. Møte i Baku 19. november 2009.
- Yunus, Leyla. Leder for Institute for Peace and Democracy. Møte i Baku 18. november 2009.

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.